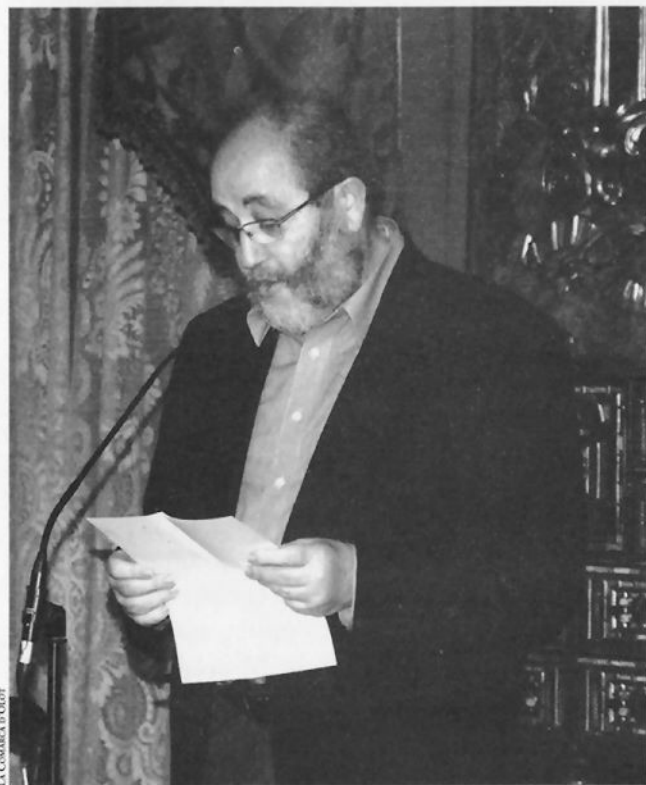

nova etapa professional i personal. Olot em quedava una mica més lluny. En Jordi, tanmateix, m'acompanyà en la inauguració d'aquesta nova aventura, que ha resultat feliç i enriquidora, i es convertí en un dels meus punts de contacte, al costat d'en Joan Sala i la Sussi Arnau, amb la meua ciutat.

També l'any 2000, Jordi Pujiula va ser merescudament homenatjat per l'organització dels Premis Ciutat d'Olot. Amb aquell motiu es va editar un recull dels seus articles en forma de llibre, amb el títol *La Guerra Civil a Olot (1936-1939)*. Va demanar-me un pròleg per tal d'encapçalar el volum. Per a mi va ser un gran honor i, per tal de correspondre a la seva amabilitat i gentilesa, vaig escriure el text "Construir un pont entre dues generacions". Amb aquesta idea de pont entre generacions sintetitzava les principals aportacions de l'historiador Jordi Pujiula. Ell ens va posar en contacte –també ho va fer, d'una altra manera, Ricard Jordà (quanta orfenesa!)– amb la gran tradició cultural olotina dels anys trenta, la dels Garganta, Gil Vidal, Planagumà o el primer Dr. Danés. En aquell pròleg vaig anotar les paraules següents: "Tots aquells olotins que, pertanyents a una generació posterior, ens hem dedicat, d'una o altra manera, a la història li devem molt." Ho subscric avui, una dècada després, totalment.

La ciutat ha quedat òrfena, deia en Quim Domene. Em sento, així mateix, personalment, orfe. La mort de l'amic, del company, del professional de la medicina, del mestre, em condemna una mica més a l'orfenesa. Recordar i pensar en la vida és, em sembla, la millor manera de fer front a les conseqüències, terribles i injustes, de la mort.

L'ESCRITURA DE LA HISTÒRIA I DE L'ART / NARCÍS SELLES

Si hagués d'esmentar l'antecedent olotí que més m'ha influït en la manera d'escriure sobre art, citaria Jordi Pujiula. Això, tal vegada sobti, ja que en una ciutat on tanta gent ha tractat el fet estètic pot resultar estrany que el principal referent local per a un historiador de l'art, com és el meu cas, no hagi estat un especialista en qüestions artístiques, sinó una persona que majoritàriament havia investigat en història política i social.

Per entendre aquesta preferència, cal tenir en compte que les dues grans línies de l'escriptura sobre l'art a Olot eren l'erudició de base més o menys positivista i l'expressió subjectiva. La primera acumulava dades i dates històriques, mentre que la segona tendia a confondre's amb una forma de literatura. Ambdues tendències van donar resultats útils i lectures prou suggestives, però també reguitzells de tòpics, feixugues descripcions mancades d'esperit crític, enclaustraments i endogàmies de diversa mena, interferències moralistes o mers pretextos retòrics al servei de l'especulació econòmica.

Les limitacions d'aquests dos models van fer que l'opció analítica que representava Pujiula, sense les rèmores esmentades i amb l'obertura al món contemporani, se'm convertís en l'alternativa més atractiva. En la seva obra, l'afany de coneixement sempre s'assentava en un treball empíric rigorós, i la voluntat de copsar i entendre una realitat particular i propera no el portava a obviar els marcs generals on aquesta s'inseria. Alhora va saber escatir i posar en valor les millors aportacions de la tradició local, damunt les quals projectava una mirada renovadora; mentre que la mesurada i efectiva funcionalitat de la seva narrativa es recolzava en un gran domini del llenguatge.

Si bé allò que més m'interessava de Pujiula era la solidesa teòrica i de mètode en què sustentava la seva recerca, cal subratllar també les seves contribucions al camp específic de l'art, molt receptives a les fonts orals. En aquest àmbit, els seus principals motius d'interès van ser, per un costat, la represa del fil que lligava amb la tradició intel·lectual dels anys trenta, concretada sobretot en les figures de Josep Pujol i Josep M. Dou, i, per l'altre, la promoció dels artistes de la seva generació amb qui havia compartit lluites i anhels. En ambdós casos hi havia un component vivencial de fons que empenyia els seus inquiriments i també certa coincidència en el tractament diguem-ne metonímic dels autors, en el sentit que l'atenció cap a les individualitats li servia alhora per caracteritzar dues circumstàncies històriques fonamentals: la Segona República i el procés que portaria a la superació del franquisme. Aquesta

focalització s'imbricava amb la seva concepció de l'artista, que entenia com el fruit de la conjuminació d'una sensibilitat, un ofici i unes capacitats formalitzadores remarcables amb una condició humana i un esperit vocacional indiscutibles en el pla personal. Per a ell, el veritable artista oferiria un lligam indescindible entre l'ètica i l'estètica.

Més enllà de l'estricta món de l'art, Pujiula va fer aportacions notables en el camp més ampli de la cultura visual. No només perquè va ser un pioner en l'estudi històric del fet fotogràfic a Olot i en la valoració d'una de les seves expressions més populars, la postal, sinó també perquè, reprenent la lliçó de Dou, va saber copsar la importància de les imatges com un document històric de primer ordre.

L'obra historiogràfica de Pujiula resulta imprescindible per tractar la realitat històrica local dels darrers cent anys. Els treballs, per exemple, que hem dedicat a les relacions entre art i republicanisme o a la història de l'art a Olot durant el franquisme, no haurien estat possibles sense les seves recerques prèvies al voltant dels processos socials, polítics, ideològics i culturals viscuts a la ciutat, ja que la qüestió estètica no és mai aliena a aquestes dinàmiques, les quals condicionen significativament la producció, la difusió i el consum de l'art.

Per tot plegat, no puc menys que fer explícit el deute que molts de nosaltres tenim com a investigadors amb Jordi Pujiula, però també el reconeixement que li devem com a ciutadans en tant que era una persona d'una gran generositat, lliurada al servei de la comunitat i compromesa amb les classes populars i els valors democràtics.

NEO / MARGARIDA CASACUBERTA

Em va arribar a començament de gener a la biblioteca de la facultat. Es titula *Neo* i és el número 124 de *Senhal*, la col·lecció de poesia de la qual tenen cura des de fa uns quants anys Enric Prat i Pep Vila, i que continua publicant-se amb la col·laboració de la Llibreria 22 i de l'Ajuntament de Girona. Vicenç Masdemont, amic i parent meu, n'és l'il·lustrador. Al sobre, només un exemplar, el 093, dels dos-cents que se n'havien editat. No sabia qui me l'enviava. Podia ser qualsevol dels implicats. També l'autor.

El vaig llegir immediatament, a peu dret, ja dins el despatx. No costa gens. Entre la coberta i el primer vers, cap solució de continuïtat:

Ara vénen temps de dol,
de cerimònia.
Un amic et llegirà les excel·lències,
la gent a fora,
(el local s'ha fet petit),

i un temps trencat de pluja,
no poden escoltar.
Ben aviat
l'oblit escamparà les cendres.

Amb la seva coneguda lucidesa, Jordi Pujiula ha publicat l'últim llibre de poemes. L'últim. Ho sap el poeta i ho sap el lector només començar. És un comiat. Un doble comiat: del poeta amb el lector, que immediatament se sent interpel·lat per unes paraules directes, clares, punyents; i del poeta amb el seu món personal: instantànies de la vida passada conservades en paper fotogràfic, records de "tiberis, sobretaules, / algunes hores memorables", "miralls amables" d'una vida que "al final" és "només esgarrinxada, / memòria injustificada / de quan érem -dignes per què- / inexplicablement feliços."

I mentre el poeta escriu, sotjat per la por de l'oblit, el temps passa. Un temps diferent del temps d'abans de la malaltia, la protagonista real i inominada de *Neo*. "Esperes", en segona persona, és el primer vers del segon dels poemes, sense títol. "Hospital de dia", el sisè, converteix la sessió de quimioteràpia en la mesura exacta d'una nova percepció del temps que ha deixat de ser una abstracció per convertir-se en una cursa contra la mort, on el jo, més que dels llibres, depèn de l'efecte de les moltes hores de sèrum que, "diuen, m'allarguen la vida." La mort, tanmateix, plana per damunt dels poemes com una certesa que ha perdut irremissiblement la condició de tòpic: "Com cada any, l'esclat morat de la magnòlia. / No comptava tornar a veure aquest abril." Tan certa, tangible i propera que ja només queda, després d'acceptar-ne la victòria, esperar-la amb un carnerià "posat cortès":

Que fos a mig temps,
aquells de llençol
i vànova prima.
Al llit de costum.

Però si la malaltia i la mort, concretes i personals, són les protagonistes indiscutibles de *Neo*, la tensió entre l'oblit i la memòria en constitueixen el tema principal. L'oblit que irromp en l'últim vers del primer poema, estretament lligat a les cendres i a la desaparició, es trenca amb el fil de la memòria en el teixit de tots i cadascun dels poemes i es dilueix, a l'últim poema, en la idea d'un paisatge que perdura integrat en la seva necessària renovació. Un paisatge que, com correspon a la coherència interna de l'obra poètica de Jordi Pujiula, no es concentra en la natura immutable d'un Marian Vayreda que espera la mort amb els ulls fits en el Puigsacalm que "cada any infant", sinó en la ciutat a la qual el poeta va dedicar unes "Notes per a una oda a Olot que